HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זה אומר של אבותי. היה הקרקע והרי היא שלי וזה אומר כו'. עובדא הוה כדמוכח לקמיה: **אמר רבה מה לו לשקר.** לזה המחזיק במאי דטוען דשל אבותיו וירשה מהם מי בעי אמר כו' והלכך בהאי מיגו מהימנינן ליה: **אמר ליה.** תלמידו אביי מה לי לשקר כו' כלומר על ידי האי מיגו דמה לי לשקר לא יזכה בקרקע שהרי עדים מכחישים את דבריו שאומרים דשל אבותיו דאידך היא וגם החזקה אינה כלום שהרי אין עמה טענה כי אם טענת שקר. והלכה כאביי שהרי רבה הודה לו כדמוכח ואזיל: **הדר א"ל אין כו'.** דמשום שהיו מפסידין אותו כאביי הולרך לחזור ולטעון כן. דיקא נמי דקאמר גמרא אמר ליה אביי ולא קאמר אביי אמר: **הדר א"ל.** הסוא דאייתי עדי חזקה לאידך: **דסמיך** (ו) **עלה כדאבהתי.** הייתי סומך ומודעטא על קרקע זו כאילו היא של אבותי לפי שהחזקתי בה בשופי ובעדים וקניתיה מאבותיך. ובעי גמרא טוען וחוזר וטוען יכול אדם לטעון בבית דין שטוען בב"ד מה שהוא רולה וחוזר וטוען לתקן דבריו הראשונים: **עולא אמר טוען וחוזר וטוען.** טוען בבית דין מה שהוא רולה וחוזר אחרי כן לטעון דברים אחרים לתרץ דבריס הראשונים אע"פ שמכחישים קצת בזה (ד) שחזר וטען האי דאמר דאבהתי דסמיך עלה כדאבהתי: **ומודי עולא.** אף על גב דמהימנינן ליה להאי דטעין אין דאבהתך היא כו' שאם טען מתחילה ופירש של אבותי ולא של אבותיך דאינו חוזר וטוען טענה זו דסמיך עלה כדאבהתי שהרי עוקר לגמרי דברים הראשונים וכן הלכה דפסקינן לקמן כעולא: ומודי נמי עולא **כל היכא דהוה קאי בי דינא ולא טען.** תיקון דברים הראשונים אלא אחר שילא מבית דין חזר בב"ד ותיקן דבריו הראשונים שאינו חוזר וטוען היכא דמכחישין קצת: **טענתיה אגמריה.** אוהביו וקרוביו: **ומודו נהרדעי.** בזה שטען מתחילה של אבותי וחזר וטען של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען ומהימן דאינו עוקר דבריו הראשונים כלל אלא מוסיף עליהן וכיון דהחזיק בה שלא שנים מוקמינן לה בידיה דחזקה שיש עמה טענה היא דמה לו לשקר דאי בעי אמר מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה כי אמר נמי של אבותי שלקחוה מאבותיך מהימן. ואע"ג דגבי יורש קיימא לן לקמן בפירקין [מא.] דאין לריך טענה מאחר שהחזיק בה שלא שנים היאך היתה של אביו אבל אביו בעי שהחזיק בה אביו יום אחד הכא אין לריך להביא עדים שהחזיק בה אביו כלל שהרי זה טען טענה גמורה וחזקה שיש עמה טענה היא: **ומודו נמי נהרדעי כל היכא דאישתעי מילי מאבראי לבי דינא.** קודם שטען כלום בב"ד ולא טען מה שהוא טוען עכשיו בב"ד ואתא לבי דינא (ז) לטעון טענות שעוקרות לגמרי את הראשונות דחוזר וטוען: **דלא מגלי טענתיה.** שלא ילמד מהן מי שכנגדו ויתן לבו מתחלה קודם שיבאו לבית דין להשיב עליהם וכן הלכה. וה"מ (ח) טענות בעלמא אבל טען בפירוש בפני עדים חוץ לב"ד חייב אני מנה לפלוני הרי הודה לו ושוב אינו יכול לכפור בב"ד: **וסבירא לי דחוזר וטוען.** כלומר אנא נמי נהרדעי אנא ופליגנא עלייהו דנהרדעי: **והלכתא חוזר וטוען.** תיקון לשון הראשון אע"פ שמכחישים קצת הואיל ואינו עוקרן לגמרי כדלעיל: **וזה אומר של אבותי.** ואכלתיה שני חזקה אותן שלא שנים שאתה טוען אני אכלתיה ולא אתה: **והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה.** אותן שלא שנים עלמן שהעידו אלו הראשונים עליהם ובאו אלו והכחישום: **עדות שניה של אכילה והרי מכחישים זה את זה אבל בעדות דאבהתך היא.** כיון דהני ב' כתות מכחישות זו את זו אחת מהן פסולה לכל עדיות שבעולם ואחרי שאין לברר איזו הפסולה תיבטל עדותן לגמרי: דאבהתא

אבל אבלה שית שנין כו'. הקשה ר"י בר מרדכי אפי' לא אייתי סהדי אלא דאכלה שלא שנין יהא נאמן לומר לקחתיה קודם מיגך במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה ואומר ר"י דאין זה מיגו דמעיקרא לא יטעון כלל מינך זבינתה דאין יודע אם יש לזה שטר שקנאה ממנו [א]: **אמר רבה מה לו לשקר.** רבה גרסינן דאביי ורבא אמרי לקמן (דף לג:) דלא סבירא להו הא דרב חסדא דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן: **מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן.** תימה לרשב"א אמאי הוי במקום עדים נימא של אבותיו היתה יום אחד ונאמר שלקחה מאבותיו דהא טוענין ליורש ומהימנינן ליה בהא דקאמר שאבותיו דרו בו יום אחד במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתיה [ב] ולקמן נמי (ט) דקאמרי נהרדעי דהיכא דאמר של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען הא אפילו לא יטעון שלקחוה אלא אמר שדרו בה יום אחד אין טענינן ליה ואומר רבינו יצחק דשל אבותי משמע שהיתה מעולם של אבותי ולא שלקחוה [ג] עד שיפרש בדבריו [ד] ולקמן דנקט שלקחוה לא שייך שיטען שידע שלקחוה אלא של אבותי שראיתי שדרו בה יום אחד על כן אני רולה לזכות דשמא לקחוה (י) אבותי במשפט וטוענין ליורש: **ומודו נהרדעי היכא דאמר שלקחוה כו'.** מספקא לר"י היכא דנפיק לבראי וחזר ואתא לב"ד אי מצי למימר הכי: **אמר ליה רבא והא עדות מוכחשת היא.** תימה אמאי הואי עדות מוכחשת והא רבא אית לי' במרובה (ב"ק ד' עב: ושם ד"ה רבא) וכפ' זה בורר (סנהדרין דף מ. ושם ד"ה רבא) דעד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל ולא מפסל אלא משעה דאתכחש ואית לן למימר דאהיתה דאתכחוש אתכחוש אתכחתא דלא אתכחוש לא אתכחוש דהכי אמר במרובה (ב"ק דף עג. ושם) דהוחזמו על הטביחה ועל הגגיבה לא הוחזמו אע"ג דתוך כדי דבור העידו על הגגיבה ועל הטביחה לרבא כיון דמהיא שעתא דקא מיתזמי הוא דקא מיפסלי אטביחה דאיתזום איתזום על הגגיבה דלא איתזום לא איתזום ולגישנא דהוי טעמא דרבא (כ) משום דעד זומם חידוש ואין לך אלא משעת חידושו ניחא [ה] אלא לגישנא דמפרש טעמא דרבא משום פסידא דלקוחות ה"ג והיימינהו ואפילו היכא דליכא פסידא דלקוחות לא מיפסל למפרע אפילו לההיא לישנא [ו] מדבעי התם מאי איכא בין האי לישנא להאי לישנא ולא קאמר איכא בינייהו להיכא דליכא פסידא דלקוחות ועוד קשיא דקאמר בסמוך אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי משמע דרב נחמן לא מלי סבר בשום ענין כרב חסדא דחשיב להו סהדי שקרי ומנא ליה דלמא סבר רב נחמן דמכאן ולהבא הוא נפסל ומיהו הא איכא למימר משום דלא קיימא לן כרבא בהא ונראה דסוגיא דהכא כההיא לישנא דחידוש אבל לגישנא דפסידא דלקוחות סבר דלא אמר ליה רבא לרב נחמן מעולם הכי ולריב"א נראה דלא דמי הך דהכא לההיא דמרובה דהתם גגיבה וטביחה תרי מילי נינהו [ז] ולהכי אגגיבה דלא איתזום לא איתזום כיון דלהבא הוא נפסל אלא הכא כי איתכחוש אאכילה איתכחוש נמי אאהבתא דאהבתא בלא אכילתה לא מהני דהוי מוקמי' בידי' דאית ליה סהדי דאכלה שני חזקה דנאמן לומר היתה של אבותי יום אחד במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה [ח] ומיהו אכתי דחשיב לה גמרא כעדות אחרת לא אתי שפיר: וזו **אמר רב נחמן.** עדות דאכילה בטלה לאוקי עדות של אכילה כנגד עדות שניה של אכילה דלא אתכחשא עדותן קיימת ומוקמי' בידיה: **הא עדות מוכחשת היא.** כיון דאתכחשא דאינן סהדי אמרי דהאי אכליה שני חזקה:

מסורת הש"ס

א) לקמן דף לג:, ב) [לקמן לב: לג:], ג) [קדושין סד: וש"נ], ד) ל"ל מזה. רש"ש,

הגהות הב"ח

(א) גמ' זה אומר של אבותי ואכלתיה שני חזקה וזה אומר של אבותי סהדי: (ב) שם אין לתכתך היא דזבינתה מינייהו והאי דאמרי לך: (ג) שם אבראי לב"ד ולא טען: (ד) שם זה אומר של אבותי ואכלתיה שני חזקה וזה אומר של אבותי ואכלתיה שני חזקה האי דאייתי סהדי דאתכתיה היא ואכלה: (ה) שם והא עדות: (ו) רשב"ם ד"ה דסמיך לי עלה וכו' ובעי תלמודא טוען וחוזר וטוען יכול אדם לטעון בב"ד ולחזור אחרי כן ולטעון דברים אחרים לתכן דבריס וכו' עלה כדאבהתי הס"ד ומס"כ ל"ל ד"ה עולא אמר טוען וחוזר וטוען טוען הוא בב"ד מה שהוא רולה וחוזר וטוען לתקן את דבריו טוען קמא לאו דוקא דהא לא פליגי אלא בחוזר וטוען הס"ד ומס"כ ל"ל ד"ה אינו חוזר וטוען שהרי סותר את דברים הראשונים הס"ד ומס"כ מ"ה ומודו עולא אע"ג: (ז) ד"ה ומודו נמי נהרדעי וכו' לבי דינא וטען טעונות: (ח) ד"ה דלא מגלי וכו' וה"מ היכא דטעין טענה בעלמא אבל טען: (ט) תוס' ד"ה מה לי וכו' דקאמר דמודו נהרדעי: (י) בא"ד דשמא לקחוה מאבותיך במשפט דטוענין ליורש: (כ) ד"ה אמר וכו' וגגישנא דהוי דמה אמר וכו' דאמר אמר דרבא התם משום דעד זומם חידוש הוא ואין לך בו אלא:

מוסף רש"י

האי אייתי סהדי דאבהתיה היא. עד יוסף מותם ומעולם לא מכרו לאבותיו של זה הבני (לקמן לג:). **מה לו לשקר.** לזה שיש לו עדי חזקה במאי דטען דשל אבותיו היא, אי בעי הוה מ"ל להאי שיש לו עדות זכות אבות מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה, הלכך מינו דמאי טען הכי ויזכה בטענה זו והוא לא חשש לטענו, כי טען נמי של אבותיו אע"ג דמכחיש להו לעדים מהימן (שם). **מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן.** כלומר כל טענה שאדם טוען, כגון זה שאמר של אבותי ואתה רולה לקיימה על ידי מה לי לשקר וטענה זו מכחשת עדים כי הכא, לא מהימנינן ליה, שהרי העדים מעידים שטענתו שקר והילך תקיימנה על ידי מה לי לשקר, הבא ודאי משקר הוא וחזקה הבא שנים שיש אינה כלום דהויה לה חזקה שאין עמה טענה, וסכי הלכתא (שם).

רבינו גרשום

אמר רבא למה לו לשקר להאי מחזיק בי בעי למימר ליה מינך זבינתה ואכלתיה שני חזק' הואיל דיש לו עדים שאכלה שני חזקה ולא מצי אינש מכחש ליה: מה לו לשקר במקום עדים. היכא דעדים מעידים דשל אבותיו דאיך הוא לא אמרינן דליהוי נאמן. הדר אמר ליה ההוא דאייתי ראיה דאכלה שני חזקה אנא מודינא דאבהתך היא ומינך זבינתה והאי דקאמרי דאבהתי הוה דסמיך עלה כדאבהתי כלומר מובטח וסומך הייתי עליה כמו שאם היתה של אבותי מאחר שקניתיה ממך: טוען חוזר וטוען אי לא. כלומר מאחר שטען תחלה טענה אחת וראוה שבית דין רוצין לחייבו באותה טענה וחזרו ורוצה לטענן טענה אחרת יכול או לא: עולא אמר. כל כי האי גוונא שטוען מעין טענה ראשונה ומתקנה ואינו מכחישה מהכל יכול לחזור ולטעון ולא אמרינן הואיל שטען שוב אינו טוען: ומודי עולא. לנהרדעי היכא דאמר מעיקרא של אבותי היה ולא של אבותיך ולבסוף הודה וחזר ואמר אין דאבהתך היא והא דאמרי של אבותי דסמיך לי עלה כדאבהתי דאינו טען וחוזר לבי דינא וטעין טענה אחריתי דבעי למיפטר נפשיה דאינו חוזר וטוען: טענתיה אגמריה. של שקר: ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה מעיקרא של אבותי שלקחוה מאבותיך ולסוף חזר אין דאבהתך וכו' דטוען וחוזר וטוען דמעין טענה ראשונה היא: מאבראי. חוץ לבית דין בפני שאר אנשים ולא טען בפניהם מה שהיה טוען בפני בית דין: אמר אמימר אנא נהרדעי אנא. ולא ס"ל כנהרדעי דלעיל אלא סבירא לי דטוען חוזר וטוען ובלבד שיהיה טוען מעין טענה ראשונה. אוקים עדי אכילתה בהדי עדי אכילתה הואיל דמכחישין אלו את אלו באכילה לא תסמוך על עדי חזקה: ואוקי ארעא בחזקת האי דאייתי עדים דאבותיו הוה: והא עדות מוכחשת היא. דכבר איתכחשא דאינן סהדי אמרי דהאי אכליה שני חזקה:

עין משפט נר מצוה

כו א ב ג מיי' פט"ו מהל' טוען הלכה ו' סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קמו סעיף כד:
כו ד ה מיי' שם ופ"ז שם הלכה ח סמג שם טוש"ע שם וסי' פ ס"ק:
כח ו מיי' שם פט"ו הלכה ה טוש"ע מ"מ סי' קמו סעיף כג:

גליון הש"ם

גמרא של אבותי שלקחוה מאבותיך. עיין לקמן דף נב ע"ב תוספות ד"ה דבריס:

מוסף תוספות

א. שאילו לא השיב לו כלום עד שראה שטרו היה כאן מיגו אבל כבר טען שלקח מיעקב קודם שראה שטרו של זה והאיך היה לטעון באותה שעה מינך זבינתה והוא לא ראה זכותו ואולי אין לו בה כלום ויבא מי שמכרה לו ויציאנה ממנו והאיך יניח הודאי מפני הספק אין זה מיגו. ריטב"ש. ב. דהא ודאי הני סהדי לא הוו מסהדי שמתו אבותיו של מערער מתוכה ושלא היתה מעולם מאבותיו של מחזיק דאי הכי היכי אמרינן בסוגיין דקיימא אהך עובדא ומודו נהרדעי היכא דא"ל של אבותי שלקחוה מאבותיך דטוען וחוזר וטוען וכי חוזר וטוען מאי מהני הא מכחשי ליה סהדי אלא ודאי בשהעידו העדים סתם דשל אבותיו של מערער היתה עסקינן. ר"ן. ג. דלישנא דקאמר של אבותי ולא קאמר מאבותי ירשתיה מסתמא משמע של אבותי משנים קדמוניות. רשב"ש. ועיין בכרמיו יומב. ד. ולא טענינן ליתמי דבר שאינו מתבאר מתוך הלשון אע"פ שהוא בעצמו יכול לתקן טענותיו אבן לא טענינן ליה כי היכי דאמרינן לקמן (ע.) דלא טענינן ליתמי נאנסו משום דלא שכיח אע"פ שהוא יכול לטעון כן. שיטמ"ק בשם מוס' הלש"ם. ה. ואע"ג דחידושיה לאו פסולה הוא אלא וכו' [ה]חידוש הוא, דסמך על אלו יותר מאלו וכו', [מ"מ] כיון דחדית בהו רחמנא אין לנו אלא מה שמצינו בו. רמב"ן. ו. דכיון דאכשרינהו רבנן, לכל מילי אכשרינהו. רמב"ן. ז. שהם שני עדויות חלוקות על שני חייבין חלוקין דבגגיבה מחייב קרן וכפל ובטביחה ארבעה וחמשה. ריטב"ש. ח. [ו]הכל עדות אחת היא ועדות שנתבטלה מקצתה נתבטלה כולה. רשב"ש.

רבינו גרשום (המשך)

וטוענן משום דלא טעין מעין טענה ראשונה דמעיקרא אמר של אבותי היתה ולא של אבותיך: והיכא דקאי בבי דינא ולא טען טענה דמצי למיפטר נפשיה מבי דינא ונפק לבראי והדר אתי